

✓
5

M-42578

R-24072

Chirrikuti

A.T.V.

15395

**Pedro Mari Amerikara
juan zanian**

1 Illbetz illaren ogei ta seyan,
San Polikarpo eguna,
makiñabat jende Ancho aldera
pausua eman deguna
Amerikara dijualako
gure Pedro Mari ona;
Zierto dakin fameliatik
aita faltatzen zaiguna.
Zeñek etzuen istimatuko
alako bizi laguna?

2 Utzi dituzu leku zabalak,
utzi dituzu mendiyak,
utzi dituzu Españiako
anai ta lagun aundi yak;
zuri begira tristetu zaizkit
alai neuzkiyen begiyak
oik nola diran bire luzian
Korritzen duten zubiyak,
Oraindik anbat gertaliteke
juntatutzia gu biyak.

Pedro Mari ill zanian

3 Emen Zizurkildar bat
genduan gizona
eskola aundikua ta
euskaldun zuzena
Ameriketari urte
askuan izana
Pedro Mari Otaño
zedukan izena,
amaika bertso polit
jarrita illzana.

4 Zizurkilgo seme bat
esan dedan trazar
euskera predikatzen
emen ibilli zan,
beti konpontzen giñan
adiskide gizan,
ez genduen beñere
asarrerik izan;
rugarren bisitan
Amerikan ill zan.

5 Zizurkilgo seme bat
ain gizon umilla,
euzkaldun jakintsuna,
eskolaz abilla;
zenbait sayo egiñak
legen zarren billa;
nik aginduta ezta
Jangoikuak illa;
Zeruaren erdiyan
gertatu dedilla.

Oyarzungo Euskal festan

6 Ay lenagore Oyarzundikan
atera izanda gizona,
gaur ni nagoen parajetikan
urrutikua etzana,
umilla eta korajetsua,
leyala eta zuzena,
lizar makilla aundi batekiñ
Erroman bertan izana;
guri elizau siñaletako
emen eginda iltzana.

Ernaniar bati

- 7 Andre gazte bat mishera blia
auntz kontura etorriya,
bere semia shestuan zeukan
zarpa tartian jarriya,
Urdaburutik sartu zitzayon
tranpan arrano gorriya
arrapatuta eramán ziyon
¡ay! ura arren larriya;
orain argatik deitzen diyogu
aurra galduzan arriya.

Ijituarentzat

- 8 Milla zortzireunian
izan zan kortia
emen ikusi zana
negu bat fuertia
orma beltzak egiñaz
luzaro nortia,
berrogei egunian
gero elurtia,
Ijituak amona
jantzuten urtia.

Irungo bi aitonari

- 9 Aitona bati bestiai galde
egiten ziyon lenguan,
eguzkitika n illargiragaño
zenbacho bire dagoan;
erantzun ziyon, chit gertu dituk
kasik alkarren onduan,
amaika edo amabi metro
oraiñ ezdaukat goguan,
obe litzake pilluagorik
gaur ezpalego munduan.

Galdeera bat

- 10 ¿Chirrita, ezkontzeko
ez aldekeririk?
—Andre gayarengana
ez dakit biderik,
ez det nereri beyik,
ain guchi iririk,
alaba agindu dit
amona piririk,
baña ez dit sartuko
alako ziririk.

**Zapirañek asi
ta Chirritak bukatutakua**

- 11 Nai nuke baneukake
zuk dezun ainbat bisht
guk badegu chakur bat
deitzen zayona Lisht,
atiaren gañetik
ijuitian pisht,
azpiko chulotikan
azkar sartzen da chist.

Ezker bati

- 12 Ezkerrak pagatu du
munta auntsarekin
maldiziyua botata
kara beltzarekiñ
iru duro kenduta
odolak irakin,
umilli ibilli balitz
libre zan birekin;
lanik asko bazeukak
andriak irekin.

13 Chirrita ill dala kontatu omendu
Errenteriyen atsuak,
susto galanta artuko zuen
siñare ta gurasuak;
ayek negarra nere koñata
eta illoba gashuak;
bizi naizela jakiñ dezaten
jartzera nua bertsuak.

14 Izeba zar bat bada Panplonan
gure echian aziya,
arechek emanda artua naiz ni
Batayuaren graziya;
argana ere allegatu da
ill naizela notiziya,
ta gashu-ura an omendabill
guziyan lutoz jantziya.

15 Panplonan dedan izeba sharra
zenbatchu maite dedan nik
iñola ere ez derizkiyot
juzgatuko nukianik;
mandatari bat bialdu nuen
abisatzera emendik,
lutu tristiak bota ditzala,
bizi naizela oraindik.

16 Zeruban dauden santu ta santak
daude triste ta seriyo
len esan dedan gezurretako
atsua dala meriyo,
baldin Jainkuak salbaziyorik
orri ematen badiyo,
umildade ta errezatziak
askorik eztu baliyo.

17 Atso gashtuak azkar egindu
bi alabaren tratua
beste bat laishter salduko luke
baleuka zeñek artua,
inozentiak galtzen dabillen
gaishto desordenatua,
modu orretan segitzen badu
laishter da kondenatua.

18 Bat ichua zan mishherabilia,
salduzuana lenbizi,
kuarto batian preso jarrita
atia ziyoten ichi;
ezer etzuen ikusten eta
nora juangozan igesi?
ay zer gustua emanziyoten
Luzifer eta Judasi.

Gizon gaishto baten gertagaya

- 19 Larogei urte pasatu ditu
dirudiyela etsaya,
orain bi anakak arrastaka ta
burua soiltzen asiya,
gizarajuak badu beregan
makiñabat desgraziya,
ez dago garai batian beziñ
arrua ta lasaya,
beste munduan ikusiko du
emen iltzuen artzaya.
- 20 Kulparik gabe bota zenion
fusillako kargazoya,
gizon gashuak aserretzia
ez altzuen arrazoya?
diabru zarrak aditzen dute
zure animen usaya,
eriyotzaren etorbildurrak
estututzendu lasaya,
zuk baño gizon formalago zan
zuk ill zenduen artzaya.

Chirritaren bodak

Ogei eta bi urtetarako
nitzan ezkondu nayian,
irurogei ta bederatzitan
oraindik nago gayian;
lendabiziko nere preoya
botatzen duten jayian
zuzko zezenak izango dira
Zurriolan ta Kayian.

Gañera berriz esposatzian
debalde Napar zezenak;
kostako zaizkit galanki baño
aundiyak eta gizenak;
ayek iltzeko bi kastillano
indar aundiko gizonak
munduan diran onenak dit
etorritzeko esanak.

23 Dozenerdibat urdai azpiko
zintzilik daukat jarriyak,
salchichoi eta lukainka asko
Aragoitik ekarriyak,
lau kapoi pare eta sei ollo
agindu dizkit erriyak,
ni ezkontzian izango dira
bankete izugarriyak.

Astigarra=ko plazan

24 Astigarraga urikutunbat
mendi baten baztarrian
gustagarrizko ibai zabalak
dituelarik aurrian,
erdi erdiyan Fueruen plaza
kontsejutikan urrian,
Santiagoren indartza ere
daukagu geren lurrian;
emen jendia bizi nai degu
lengo oitura zarrian.

25

Astigarraga zerdan juzgatzen
ez da danentzat erreza,
eztakiyenak ikasitzeko
atentziyua jarbeza;
emen jipoyak artuak dira
moruak eta franzesa;
orain jendiak argatik dauka
indarrarekin grandeza,
viva Ermoko don Kandido ta
bere anaya markesa.

"Estropaso |bat"

26

Albaiteruen sala
demoniñu artan
demoniozko estropaso bat
egin nuen bertan
demoniñuak emen,
demoniñuak an,
demoniñuak non nai
gorputzaren bueltan,
demoniñuak sasoi zebillen
demoniñuetan.

27 Dozena erdi bat bertso
oraingo berriyak
bere andre gayari
Chirritak jarriyak
emandizkit desgusto
ikaragarriyak;
negar egin lezake
nigatik erriyak.

28 Neska zar bat tentatzen
asi naiz lenguan,
izan ere alako
polita zegoan,
umill eta seriyo
itz egin genduan
baño gusto guziyak
eztira munduan.

29 Izketan asi giñan
biyak gozo gozo,
eskontzeko mandatu
egin diyot atzo
leyotikan ujuka,
ama ta bi atso
eztek arrapatko
uste bezin mantso

30 Ama preparatu zait
asarrez betia,
lenbiziko ujuba
—zenbat dek dotia
ainbeste kostatako
alaba maitia
lastima izango dek
iri ematiá.

31 Zure fameliyari
errespetoz eldu
inozente daudenak
ezditezen galdu,
diru truka alaba
nai zenduke saldu;
lenago gustokorik,
ez altzayo azaldu?

32 Ez dezu sinistuko
egiya esandare
zintzua nai genduke
pobria izandare
gure baztarra baño
obiak nun dare
alabari sasoya
pishka bat juandare?

33 Zere alabarentzat
orrenbeste fama,
nik ez det sinistatzen
aiziak darama,
zure baztarrian nik
egitia lana
izan liteke baña
ezdet uste, ama.

34 Itz bat esan biardet
nere borondatez
ezbanau iñork lotzen
grilluz edo katez,
ezkontzeko ideak
banituan ustez
ardua maitatzen det
andriaren partez.

Erniyo

- 35 Gure Gipuzkoa-ko
mendi, itsusiya,
leku askotatikan
zaitut ikusiya;
geyenian bishtatik
negarrez utziya,
zuk onratutzen dezu
gure probintziya.
- 36 Gure aurreko gerrero zarrak
Odol erruz ishuriyak,
Rato char asko pasatu zuten,
Ayek ango misheriyak;
Egurrezko armak
Ogari zeuden
Soldaduentzat jarriyak
Masik burniya beziñ fuertiak;
Eskuak eta gerriyak
Rau sartzen ziran aurrera eta
An kolpe izugarriyak.

A = rekin

- 37 Askotan etzait iruditutzen
Au danik Euskal Erriya
Atserritarren jazkerarekiñ
Ain triste dago jarriya,
Aitona zarrak nai etzutela
Apartetik ekarriya;
Azkartasuna baadegu baño
Artzen zalla da neurriya,
Arrazoi gabe pagatzen degu
Ai zeñen penagarriya!

E = rekin

- 38 Emen jendia biziliteke
Elkarri ondo egiñaz,
Ez izan arren gauza samurra
Ez badator bere griñez,
Eskeñi zerbait daukagunetik,
Eman borondate fiñez,
Ezta obia asarretuta,
Ezer sufritu eziñez,
Ezdakitenak ikasitzeko
Esaten dizutet siñez.

Neska zar gaztia

39 Neska zar baten pasadizua
iñork nai badu aditu,
ni banegoke ishilik, baño
barrenak ezin kabitu;
berrogei eta amabost urte
guchieneko baditu,
parragarrizko kontuak dira
ondo esango banitu.

40 Edade ortan gona motzakin
ori da orren modua;
zazpi errial kosta omenzayo
afaitatzia burua,
atze aldeko ille guziya
bizar labanaz kendua,
orain bistara azaldu zaigu
len gordian egondua,
garai onia abiyatu da
engañatzera mundua.

41 Dituan zimak urdindu zaizka
eta gorbata gorriya
aseri larru baten erdiya
dauka lepuan jarriya,
sudurra berriz oso luzia,
eta begiyaz larriya
auts koloreko ubel batekin
amarratuba gerriya,
poxpolo kajan paraliteke
ain dago parragarriya.

42 Topo eginda beira jarri naiz
sorgiña zalako ustetan,
igarri niyon kristaba zala
asi zanian izketan;
nik esan nion: gaur orla eta
zer ote ziñan gaztetan?
erantzun ziran: esposatzia
orain jarri naiz kasketan,
nobiyo on bat billatzen dedan
or izandu naiz festetan.

43 —¿Beraz neskacha gazte denbo-
gogorik ezta izandu? (ran

—Ez komenentzi aundirikere,
erdi negarrez esandu,
okertu nitzan batekiñ eta
geroztik ez naiz zuzendu.

—Komenentzi bat jarriko dizut,
ontzat artuko bazendu,
ni ere oraindik soltero nago,
naizu nerekiñ ezkondu?

44 Nik edadia aitortukodet
bautismuan dan bezela,
jendiak esan ezdezan inor
engañatzen gabiltzala,
irurogei ta beatzi urte
alde shamar gabiltzala.

Ark eman ziran errespuesta
neretzat franko itzala,
gero egongo giñala, baño
bastante zarra nitzala.

Dantzariyaren premiyua

45 Lengo batian Saran izan naiz
Santa Gurutza pasatzen,
lau kaskaneta etorri ziran,
etziran asko losatzen,
arpegi beltzak zituzten, baño
ongi zekiten dantzatzen,
mundu onetan onen piskorrik
zanik eznuan pensatzen.

46 Titi gabeko mutur igar bat
presentatu zan lenbizi,
bi eskuaidi chistu emanda
plazan saltoka zan asi,
nere begiyen aurrian ezdet
piskorragorik ikusi,
on ustekua baziran baño
ura zan ango nagusi.

47 Beste bi belch belch ensayatutzen
ibillituba jai ta aste
beren ordua bete danian
aik ere⁷deitu dituzte,
duro erdi bana emanziyoten;
gelditu ziraden triste,
batek esandu: ez dizkiñagu
patarretako ainbeste.

48 Laugarren orrek ere bazuben
dantzatzeko jenyua,
esanaz: viva erari ona,
pakia₂ ta uniyua,
erakutsi du zertarako zan
ark bere oponyua,
titi gabeko mutur igarrak
eraman du premiyua.

Amerikako bizitza

49 Europatikan askok egin du
Amerikara bishita,
eche onian jayoagatik
danak an ezin bizi ta
lana egiñaz aberastuak
dabiltza ondo jantzita,
gaur ez lituke ezagutuko
beren amak ikusita.

50 Ni ezagutzen nituan zenbait
Amerikara juantzian
gu emen asko gauden bezela
poltsatik ariñ antzian
ta orañ berriz pasiatuaz
lujo aundiko kochian;
gaur gizon batek eztu jakiten
bestiak nola bizian.

51 Andik onera ezin liteke
diru askorik bialdu,
bat bera nola gertatuko dan
segurantzirik bai aldu?
Ameriketan aberasteko
eztira basta bi ordu
an ere zerbait izango bada
berak sayatu biardu.

52 Ameriketan euskaldun asko
dauzka begiyak argiyak,
an daude bere aziendakin
mendi ishkiñan jarriak
izanagatik eunka beyak
eta millaka ardiyak,
urte batetik bestera igual
galduko zaitzka erdiyak.

53 Ameriketari asko dabilta
nik kalkulatu dedanez,
naiko okelak janagatikan
erari guchi eranez;
gure sagardo maitagarriyak
aparte daude esanez,
nayago nuk an banegoke
naiz diru asko izanez.

54 Lagun prestuak aldamentik
trankilidade onian
okela jan da ura eranez
ariliteke lanian;
nere biyotza konsolatu da
au pensatu dedanian,
pena guziyak aztuko dira
aberazten geranian.

55 Mutill zintzuak Ameriketara
sobra lezake dirua,
ura daukanak seguratzen du
mundu ontako zerua,
andik aurrera nun nai badago
dibertitzeko modua;
toki on asko badira baño
Donostiya da burua.

56 Amerikatik baldin baletor
gizon bat ona ta fiña,
bere lanaren sakrifiziyoz
diru puska bat egiña,
parientiak bisitatzera
ark dakarren atsegiña
allegatzian eztu faltako
ondo zeñek itz egiña.

57 Nayogatikan oyek bezela
ez dau errez irauten,
denbora askuan bajatu gabe
mendiyan dira egoten,
anço langille jendiak eztu
ardo askorik egaten,
arren ederrak ez dakit nola
konserbatutzen zeraten.

58 Len esan degun indianua
allegatu da echera;
ama gashuak laister alcha zan
ari lepotik eltzera,
esanaz: Nere seme maitia,
sano ta ondo altzera,
kristau biziya nekez bezenik
nunbaitetik azaltzera.

59 Bai, amacho, bai aguantatudit
osasuna ta biziya
nerekiñ ara juañ zira denak
ez daude onla guziya,
baditu aski lagun maitiak
illa lur-pian utziya,
nerau chit ondo ibilliya naiz
Jangoikuari graziya.

60 Gizon prestuba etorri zaigu,
onradua ta lasaya,
lenago ere etzan izandu
famiaren etsaya;
diru puska bat aurrraratu du
badauka naiko sasoya,
gure auzoko neska zar batek
laister artu du usaya.

61 Mandaburuko Indianua
etorri omenden neska,
atzo nigatik ibilliya da
soltera nagon galdezka,
laister emenden pretenditzera,
¡ai! au demontrezko festa,
¡ai ze trajia egingo nuken
aren diruba baneuzka!

62 Ark berrogeita bat urte dizkin
nik ogeita emezortzi,
urrezko erlojuba omenzaukan
bere kate eta guzi,
erretratorik ere ez diñat
juantzan ezkero ikusi,
baña egingo diyo danaden
biartzen banau ez utzi.

63 Nik emezortzi urte nituen
ura emendik juantzarian,
geroztik beti eche batian
jardun omenda lanian,
Buenos Airestik urruti gabe
Platako aldamenian
amabi milloi bankuan dauzkan
euskaldun baten mendian.

64 Gure izeba Franchika Antonik
on la esandu lenguan,
Mandaburuko Indianua
nola topo eginduan
par irribatek itzuli diyo,
zerbait bazeukan goguan
buru zuritzen asida baño
jai zer mutilla dagoan!

65 Izeba neri ezdit inportik
naiz izan erdi zartua,
gazte chorua baño obe det
juiziyuan sartua,
diru piska bat baldin badauka
egingo degu tratua;
—ia mutillak ekarri lasai
baziok zeñek artua.

Alperraren suertia

66 Kalipurniyan euzkaldun bati
gertatutako kasuak
danak eztitu merezi baña
esango dizut batzuak;
penagarriyak ziran orrek an
eman zituan pausuak,
azkenerako lagundu diyo
gure Jaun amorosyak.

67 Alperkeriyak bentzitu zuan
astu zitzayon lanian,
golfo guziyen kapitan zegon
Kaliforniya danian,
usandutako okelak janaz
beti ziar etzanian
ango zakurrak kontentu ziran
ura etorrizanian.

68 Labak aldian juntatzen ziran
iturri zoko batera
usandutako okelak eta
galleta puzkak jatera,
Gobiernuak bota zituen
Arjentinako partera,
parientiak orren sustraya
etzuten erresh atera.

69 Bi naziyotan zeuden jendiak
aspertu zituan iya,
gure Jainkuak lagundu ziyon,
eta bazeukan premiya,
an zebillela izandu zuen
tokamentu bat aundiya,
lanian asko biartugabe
izanda orren In diya.

70 Altzan bezela billatu eta
ekarriya dute andik,
an partiera nola izantzan
goguan degu oraindik,
golfo guziya ujuka noski
eziñ arturik chandik,
—beti gu joka aida eta
eramazute emendik.

"Reina Rejente"-ri

71 Aitona zar bat suplikatu zait
guztiz modu egokiyan
bertso batzuek onak ipintzen
ia bai alnerokiyan
ikusi orduko igarri niyon
etzebillela tranpiyan,
arren lastima zabalduko det
euskera dagon graziyan.

72 Aitona orrek klaro esan dit
gizon prestuaren gisa,
orain galdu dan bafori ortaz
kanta jarri albanitza,
dolorez azitako seme bat
nola ito zayon aisa,
gishagashuaz urrikalduta
bayetz emandiyot itza.

73 Modu ortako deskalabrorik
legorrian da bustiyan
etzait goatzen gertatudanik
nere denbora guztiyan,
pasadizu au nai arren zailda
adierazten itz biyan,
amaika amaren seme sartu da
itsasuaren azpiyan.

74 Kartzela zarren onduan dago
Donostiyako kuartela,
izenez ezin separatu det
andik urrengo otela;
len esan dedan aitona zar au
etzan jeniyo z motela,
emáztia ta biyak an zeuden
negarra zeriyotela.

75 Kristo zerura iyo zanetik
orain daño bitartian
orrelakorik ezta gertatu
Españiako partian:
milla zortzireun larogei eta
amairugarren urtian
gure bafore «Reina Rejente»
ezkutatu da ur pian

Berso Berriak

76 Gure aurreko guraso zarrak
aspaldi samar iltzian
guk ainbat faltatu gabe
fede santuko itzian,
izar tartetik or daude beida
jendia nola bizian,
negar malkuak dakazkitela
fuerua ofenditzián,
zer kontatua izango dute
Josafatera biltzian.

77

Kantabriya da ibai eder bat
 guziya arraiz betia,
 eta geyena jenero fiñak,
 bastuak banakak dia
 beste erriyo zatar batzuek
 artu ziguten partia
 fortunatzenda gaistuak ona
 bentzutu edo jatia
 beragatikan dago asarre
 ur onen ama maitia.

78

Nola echian esposatuta
 nagusitzen dan morroya,
 alashen dago ibai on outan
 gaistuetako arraya
 egiten azi giñadenian
 airi ongi etorriya
 galdu giñuen bizi lekua
 barriyua eta erriya,
 euskaldunentzat an izanduzan
 egun goguangarriya.

79 Zori gaistozko gerra zibilla
sortu zalako meriyo
lau probentziyak gelditu giñan
fechaz beteta seriyo
egun batian lur jo genduben
ezin giñazke gora iyo,
berriz alchako ote geraden
ere ez naiz oso fiyo,
erdara etzan bakarrik kapaz
euskarak lagundu diyo.

80 Gau eta egun antzika dago
gure Kantabri ederra
alde batea nayo genuke
espalitz emengotarra,
mundu guziyak aditutzendu
euskaldunaren negarra
enpeñatzia ezpada libre
alperrik degu indarra,
au da choriyak gari tartian
gosiak egon biarra.

81 Abilan Larrena zijaularik
Franziyatikan pasuan
uso eder bat deskuidatu zan
Urbietaren lazuan,
golpe gaishtorik etziyon eman
ta artu zuban besuan
maitatu eta festak egiñaz
aiñ modu kuriosuan;
lau probintziyak kintatik libre
Don Juanek eskatu zuban.

82 Lenengo etsayak erromatarrak
bigarren chandan jentillak
ta gero berriz franzesarekin
izugarrizko batallak
gure aurreko aitona zarrak
asko dira gerran illak
mundu guziya bildurtzen zuten
Kantabriyako mutillak;
oraingo mauser ainbat baziran
orduko lizar makillak.

83

Baldiñ egiya esaten badu
libruan dago fediak
isla asko ta onak zituen
len Españiyak beriak
ta geyenetan agintzen zuten
euskarazko aguriak;
orain geyena galdu ditugu
iya egin du guriak,
zeruko Aita zuzen gaitzazu
nola baikeran zuriak.

84

Lengo San Tomas egun batian
zazpiterdiyak aldian
aitona bati begira egon naiz
Zurriolako parian,
dudarik gabe dabil fueruak
ekarritzeko idean,
oso kontentu apenas dagon
atze erritarren mendian
ezpatarekin erakusten du
euskal mendiyak nun diran.

Garai batian Kantabri on au
erregalotan bizi zan
ta orain berriz jarri gaituzte
miserablearen gizan.
Ez ain eskasak geradelako
gerran edo gudaritzan,
Tubalen kasta nunbait oinpian
ikustia komeni zan,
Urbietaren pausu tristiak
etziran alperrik izan.

Alegre bizi banitzan ere
nago tristetzen asiya.
Atze errietarrak egin digute
iya naiduten guziya;
juan dan ogei ta amar urtian
aushen da diferenziya,
arrazoi gabe kendu digute
aurreko kredenziya,
gu emen ondo ekustiagatik
guraso zarrak utziya.

87 Lekobide zan euskalduntarra
gerrero izugarriya,
Erromari ta beste askori
artu ziyoten neurriya,
ta Otzobalek egiten ziyon
aldamenetik guardiya;
irugarrena lartaun gaztia
seme orde ekarriya;
gaur Kantabriyan badago alako
kuadrilla baten premiya.

88 Gure arbola maitagarriyak
etzuen ori merezi,
Otzobalek eta ayen nastuak
jarri zaizkiyo nagusi,
euskaldun danak lagun zayegun
ez inor galtzera utzi
Kantabriyako lastima au zerdan
orra nik adierazi;
paper bakoitza amar zentimo
nai ditubenak erosi.

Aita eta zui gaya

89 Gizon bat etorri zait
prestuaeren gisan
biyak aita eta sui
biagula izan,
alabak ere naiko
zuala zeritzan
nola kastu aundiyak
bai zeuden Elizan
dotia sobratzera
Bilbao'ra juan nitzan.

90 Bilbao'tik etorri ta
lenengo galdera
aita lengo itzetan
konforme algera
mutill zintzo batekin
izandu aukera,
nayago nun itzik
ez banu atera,
bazijuazke beste
paraje batera.

91 Nai duena egin da
or dago seriyo,
onuzkero jua da ta
zer erremediyo
kristau suertosuak,
ez giñan gu jayo
zintzotuko nitzala
nunbait etzan fiyo
Astiasuar bati
entregatu diyo.

92 Lenbizi egindiyot
asarre papera,
estimatzekua da
orlako aukera,
baño gorroto charra
danentzat kalte da,
ia litro bat ardo
lenbizi atera
ori eranaz bapo
konponduko gera.

93 Biyak mayian giñan
esheri ta jarri
pasadizuak esan
dizkagu alkarri,
uelga bat sortu ta
ibilli naiz larri,
iru duro besterik
ez ditut ekarri,
bayetzkua izan bazan
nitzan parragarri.

94 **Nagusiya ta Maisterra**

Orañ artian ni izandu naiz
aitona zure nagusi
errenta chincho pagatu dezu
zere kapoi eta guzi,
zu baño gizon umillaguak
ezditut asko ikusi,
oraiñ eche saltzera guaz
nai bazenduke erosi.

95 Larogei duro zuben errenta
echiak oraiñ artian
zedorrek ala pagatu dezū
berrogei ta amar urtian,
lenguan bertan gelditutzia
ezta nerezat kaltian,
bost milla duro baliyo ditu
ia konpondu gaitian.

96 —Zer familia izandu degun
jauna nai alditu aditu?
amabi aurren aita naiz ni ta
semiak amar baditu,
lan egiteko iñor guchi ta
mayian eziñ kabitu,
baneukake non empleatua
bost milla duro banitu.

97 Au aditu ta beste aldera
buelatu zan nagusiya
esanaz: nik zer kulpa dadukat
zuk ume asko aziya,
ez dezu asko ishtimatzen, nik
egin dizuten graziya
zuek artu nai ez badezute.
bada zeñek erosiya.

98 Ezkerrik asko nagusi jauna
pakian biagu hizi,
baña izketan bukatu arte
ez bedi juan igesi,
klaro dabillen gizonak eztu
arrazoi charrik merezi,
naidubenari saldu bezayo
guk ezkenzake erosi.

99 Aziendaz ta lan erremitalaz
bagendukan indarra,
ayekiñ ere ezdegu orain
oso alderdi ederra,
zazpi baliyo luteken gauzak
bostian emanbiarra,
au pentsatzian etertzen zaigu
begietara negarra.

100 Amabi lagun mayian bueltan
juntatzen gera jateko,
geyenaz ere ayetatik bost
irabazira juateko;
pazientziya artuko banu
anbat ez nuke kalteko,
Jaungoikuari eska zayogun
osasuna emateko.

101 Prezisamente marchatu biau
baserrira edo kalera,
norbaiti egin biarko zayo
bizi lekuen galdera
esplikatuaz nola izandan
fameliyaren galera,
gure Jainkuak nai duen arte
nonbait mantenduko algera.

Ijituak

102 Esplikatzera nua kontuak
ijito jende oyenak
nola diraden gure artian
gertatu izan diranak
alperrak edo moskorrak dira,
erdi lapurrak geyenak,
okasiyua ta eskandalua
faltatutzen etzayenak.

103 Beren asto ta zakur eta ume
emen dabilta jai ta aste,
Mikeletiak iñoiz aurrian
atera izandu dituzte,
berak baño len ostera etorri
ta persegitzen gaituzte;
beste olako naziyorik bat
iñondanik ez tet uste.

104 Beren asto ta zakur eta ume
dabilta juan etorriyan,
emakumiak lasto petresto
kasikan larru gorriyan;
gizonak berriz mosketa aitzaki
beren aitzurrák gerriyan
siñalienbat utziko dute
sartzen badira erriyan.

105 Emakumiak aurrak artuta
eskera dijoazēnian
echeke andre limosnacho bat
Jainkuaren izēnian,
ofrezimentu luzia baño
errezo motza azkenian;
gauza guziyak gero berentzat
iñor bistan eztanian.

106 Kojitutako aberiakin
nola naiduten jokatu
emen ostatu auntz eraman,
an saldu edo trukatu,
anguak berriz onuntz ekarri,
jabiak ezin topatu,
kontu garbiya nai duenak ez
ijituakin tratatu.

107 Ijituetan guchi izaten
dirade berriz antzuak,
naturalezaz kasta gogorak
ta gañera umetsuak,
bizkarrian bat, tripan bestia,
aldamonetan batzuak,
sall galantakin ikusten dira
dabiltzala geyentsuak.

108 Usandutako okelak jaten
dira pare gabekuak,
anima salbo, zakur gosiak
diraden bezelakuak,
naiz izan usteldu ta lurpian
luzaro egondakuak,
istimatutzat daramazkite
oriyek orrelakuak.

109 Sasiyetako oyalak eta
 ollokojitzen atsuak
 ta kalietan poltsak miatzen
 dabiltza mutill gaistuak,
 gizonak berriz mendiyetatik
 biorrak eta astuak
 gauza gozorik senti badute
 azkar eranchi eskuak.

110 Asolbiziyo biarrik ere
 ezta izaten oyekiñ
 fakultadia «Aita Santuak»
 ainbat badute berekin,
 naiz aide izan ezkontzen dira
 alkar naidutenarekin,
 orretako gazterik pronto
 naiz dotriñarik ez jakiñ.

111 Neska mutillak tokatzen bada
berentzat elkar artzia,
zelebre diran kontuak ortan
ere badarabiltzia
buruaz gora botako dute
autzi dedilla eltzia,
zenbat puzka egiñ ainbeste ur-
egituen ezkontzia (teko

112 Eche karrera ola telleri
legorrak dauden tokira
jeneralion gauetarako
erretiátutzen dira;
atenziyuan egon izàn naiz
nola dakiltzan begira,
eztute onik asarretutu
purrukatzen ez badira.

**Chirrita'ren lendabiziko
bertso lagunak**

113 Milla zortzireun irurogei ta
amalau urte urrian
lenengo plazan kantatu nuen
nik Ernaniko lurrian,
San Antonio deitzegun diyogun
Ermita baten aurrian,
lagunak alkar ishtimatuaz
lengo oitura zarrrian.

114 Joshe Migelek atera zuan
oso izketa leguna,
au da, gaztiak, prezisamente
guk egin biar deguna,
alcha dezagun San Antoniyo,
gaur da beraren eguna,
gaur Goyatz chikin dago ichututa
orduko nere laguna.

115 Orduko ango bertsolariyak
lau lagun giñan guziyak,
Ernanin bertan batayatuak,
barriyu ortan aziyak;
Joshe Migel da Erramun illak,
ni ta Juan Mari biziyak,
San Antoniok merezi du ta
eman zaizkagun graziyak.

116 Irurogeita amarbat urte
baduzkat bizkarrian,
kargamenturik charrena au da,
eziñ utzi baztarrian;
anka batetik kojoka nabill,
«reuma» daukat ixtarrian,
baño baditut laguntzalliak,
ez nago modu charrian.

117 Gazte gazterik asi nitzan da
orañ daño bitartian
zenbait umore eder jarri det
Kantabria'ko partian,
pishka batian ez naiz aztuko
sartuagatik lurpian,
nere aitamenak izango dira
beste larogei urtian.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

1
15